

”Kontrollerte leveranser”

En juridisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2017

Kand.nr : 517

Antall ord: 6277

Innholdsfortegnelse

FORORD	3
AVGRENSNING	4
PROBLEMSTILLING.....	4
METODE OG ARBEIDSMETODIKK	4
BEGREPER I OPPGAVEN	5
LEGALITETSPRINSIPPET	6
EMK ARTIKKEL 8	7
POLITIETS OPPGAVER	7
ETTERFORSKNINGENS RETTSLIGE GRUNNLAG	8
ALMINNELIG HANDLEFRIHET	9
KONTROLLERT LEVERANSE – EN PRAKTISK REDEGJØRELSE AV ARBEIDSMETODEN	10
BESLUTNINGSKOMPETANSE	12
”100A ADVOKAT”	13
PASSIVE METODER	13
GJELDENE RETT	16
UTENLANDSK RETT	19
KAPITTEL 21	20
FREMTIDIG RETT	23
AVSLUTNING	24
LITTERATURLISTE	26

Forord

Snart er tre år på politihøgskolen over, en fantastisk tid med mange utfordringer og enda flere gode minner. Arbeidet med bachelor oppgaven har vært en fin blanding av begge deler.

Arbeidet har til tider vært utfordrende og flere ganger har jeg vært litt frustrert over valget av tema. Men samtidig måtte jeg velge noe som for meg er ett stort interesseområde, nemlig politiets bruk av etterforskningsmetoder.

I oppgaven har jeg sett nærmere på en hittil ulovfestet metode, nemlig kontrollerte leveranser.

Det vekker en spesiell interesse med ulovfestede metoder, ettersom undervisningen på politihøgskolen gjennomgående har fokusert på legalitetsprinsippet for politiets utførelse av arbeidsoppgaver.

Videre synes jeg det er spennende og se på hvordan politiets etterforskningsmetoder bør utvikle seg i tråd med samfunnsutviklingen. Riksadvokaten har på området ytret at vi bør ligge tett på utviklingen, uten å ligge i forkant.

Narkotika er ansett som et stort samfunnsproblem i seg selv, og som bringer med seg andre problemer på samfunnsnivå, når det ikke blir kontrollert. Jeg har etter snart fullført utdanning, dannet meg en mening om at narkotikaproblemet må bekjempes ved å gå veien om de store innførslene, oppdragsgivere og bakmenn, mottakerledd og distributører – ikke blant brukerne på gaten.

Jeg vil med dette rette en stor takk til Torstein Holand fra Spesielle Operasjoner, som hjalp meg i gang med oppgaven, og viste meg vei i henhold til gjeldende rett for metoden. Oppgaven hadde ikke blitt til uten.

Avgrensning

Kontrollert leveranse er ikke den eneste ulovfestede metoden politiet kan benytte seg av i etterforskningen og i forebyggende øyemed. Infiltrasjon, Under Cover og spaning, er i skrivende stund heller ikke lovfestet, men forslaget til ny straffeprosesslov søker å hjemle disse metodene i lov. Ordet ”Kontrollert leveranse” retter nok tankene mot narkotikaforbrytelser, men benyttes også for å kontrollere transport og overlevering av andre ulovlige varer, eksempelvis våpen. Metoden blir brukt for å kontrollere leveranser som passerer landegrenser, men er også aktuell i tilfeller hvor politiet jobber innenfor eget lands grenser.

Problemstilling

Bør metoden ”kontrollerte leveranser” lovfestes?

Metode og arbeidsmetodikk

Det finnes ingen uttømmende, samlet lovregulering av de metoder politiet kan benytte seg av under etterforskning. Straffeprosesslovens¹ femte del, kapittel 18 som inneholder bestemmelser om både rettslig og utenrettslig etterforskning, vil også stå sentralt i oppgavens del om redegjørelse for etterforskningens grunnlag.

Politiets etterforskningsmetoder er også regulert av påtaleinstruksen², politiloven³, rundskriv, annen særlovgivning og bestemmelser fra overordnet påtalemyndighet. Det er derfor søkt støtte også i disse bestemmelsene. Som følge av manglende lovgivning på området vil juridisk litteratur som omhandler emnet også stå sentralt.

---

¹ Lov 22 mai 1981 nr. 25 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven)

² Forskrift 28. Juni 1985 nr 1679, Om ordningen av påtalemyndigheten (Påtaleinstruksen)

³ Lov 04 august 1995 nr 53. Om politiet (Politoloven)

Jeg vil også se til rettspraksis i forhold til Høyesterettsdommer og andre relevante rettsavgjørelser for å finne frem til gjeldende rett på området.

I november 2016 kom Straffeprosessutvalget med sin utredning med utkast til lov om behandling av straffesaker, det er derfor også tatt utgangspunkt i NOU 2016:24, "Ny straffeprosesslov"⁴. I all hovedsak kapittel 21 som tar for seg observerende, kontrollerende og påvirkende tiltak blant politiets metoder. For å avklare, er dette kun et forslag som med få unntak var enstemmig, men som vil kunne endres. Dette har jeg tatt høyde for under arbeidet med oppgaven.

Jeg ønsker å anskueliggjøre formålet med politiets etterforskning, og se på hva som er å betrakte som gjeldende rett for metoden kontrollert leveranse.

Som arbeidsmetodikk har jeg valgt juridisk metode.

Begreper i oppgaven

Kontrollert leveranse, heretter i oppgaven også kalt KL, er ett begrep uten en internasjonal godkjent definisjon. Jeg tar utgangspunkt i denne definisjonen: *"Med KL menes at et parti ulovlige varer som for eksempel narkotika, smuglervarer eller tyvegods som lokaliseres og kunne vært beslaglagt, under kontroll tillates å bli transportert frem til mottakerne for at politiet skal kunne avdekke forbindelseslinjer og mottakerledd."*⁵

Kontrollerte leveranser forutsetter at spaning er en del av metodebruken, sammen med evt infiltrasjon og under cover bruk, disse metodene vil ikke bli problematisert i oppgaven.

---

⁴ NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov

⁵ NOU 1997: 15 punkt 4.2.8.6

Legalitetsprinsippet

”Ingen kan dømmast utan etter lov eller straffast utan etter dom.

Alle har rett til å bli rekna som uskuldige til skuld er prova etter lova.” .....

Grunnloven § 96.

Legalitetsprinsippet er ett sedvanerettslig forankret prinsipp med konstitusjonell rang. Prinsippet er dermed like gjeldene som en grunnlovsbestemmelse som gjelder for all utøvelse av offentlig myndighet⁶. Dermed krever dette at politiet må ha hjemmel i lov for å gripe inn i borgernes rettsfære.

Kravet om lovhjemmel finner vi i EMK artikkel 5 jf. artikkel 6 og er gjort til norsk rett ved Menneskerettslovens § 2 jf. § 3.⁷

For politiets inngripen overfor borgerne, gjelder også et prinsipp om forholdsmessighet, ofte betegnet som proporsjonalitetsprinsippet. Dette prinsippet er generelt forankret i politilovens § 6 annet ledd og i politiinstruksen § 3-1. Kravet om forholdsmessighet gjelder ikke kun for politiets bruk av fysisk makt, men gjør seg også gjeldene i alle etterforskningstiltak, enten de etter sin art er hjemlet i lov eller ikke.⁸

---

⁶ Auglend R., Mæland H. J. & Røsandhaug K. (2004) *Politirett* (2 utg.) s. 102

⁷ Lov 21 mai 1999, Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Menneskerettsloven)

⁸ NOU 1997:15 punkt 4.1.7

EMK artikkel 8

Artikkel 8 beskytter retten til respekt for privatliv og familieliv, hensynet til punkt 2⁹ har bidratt til at andre europeiske land har gått i retningen av å lovfeste ulovfestede metoder.

Politiets oppgaver

Politiets oppgaver blir definert av Politilovens § 2. Disse kan deles inn i syv kategorier: forebyggende virksomhet, sikkerhetsfunksjonen, ordensfunksjonen, straffeforfølgingsfunksjonen, hjelpe- og servicefunksjonen, bistand- og samarbeidsfunksjonen, andre oppgaver fastsatt av lov eller sedvane.¹⁰ Jeg vil trekke frem §2 nr 3 -straffeforfølgingsfunksjonen, som den mest betydningsfulle i denne oppgaven.

Politiet skal avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov.

Det er spesielt *avdekke* og *forfølge* som knytter seg til politiets etterforskning.

Etterforskningen kan nemlig være reaktiv eller proaktiv. Reaktiv etterforskning innebærer at politiet starter sin etterforskning etter at et straffbart forhold har funnet sted, mens det proaktive søker å avdekke kriminalitet som planlegges eller er i ferd med å skje.¹¹

---

⁹ ”Det skal ikke skje noe inngrep av offentlig myndighet i utøvelsen av denne rettighet unntatt når dette er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet, offentlige trygghet eller landets økonomiske velferd, for å forebygge uorden eller kriminalitet, for å beskytte helse eller moral, eller for å beskytte andres rettigheter og friheter.”

¹⁰ Auglend mfl. (2004) s. 220-315

¹¹ Anders Rasch-Olsen (2011) *Politiets bruk av informanter – et nødvendig onde* (s. 73)

Etterforskningens rettslige grunnlag

Etterforskning er den virksomhet politiet bedriver under påtalemyndighetens ledelse og ansvar, og som iverksettes når det er grunn til å avklare om en straffbar handling har funnet sted, og hvem som eventuelt kan gjøres ansvarlig for denne.¹² Politiet kan i stor grad velge hvordan de på mest hensiktsmessig måte skal etterforske for å skaffe bevis for et straffbart forhold.

Det er straffeprosesslovens § 224 som regulerer når det skal foretas etterforskning. Det kan være som følge av en anmeldelse, eller når andre omstendigheter gir rimelig grunn til å undersøke om det foreligger straffbart forhold som forfølges av det offentlige. Verdt og nevne er endringene som trådte i kraft med ny straffelov av 2005. Nå følger ny bestemmelse i straffeprosesslovens § 62a som foreskriver at alle lovbrudd som hovedregel er undergitt ubetinget offentlig påtale.¹³

Det rettslige grunnlaget for at politiet selv kan starte etterforskning, ligger altså i begrepet *rimelig grunn*. I riksadvokatens tolkning av begrepet er det særlig tre sentrale momenter. Etterforskningen skal være *saklig begrunnet*, det stilles krav til *sannsynligheten* for at et eller flere straffbare forhold foreligger, og den må være *forholdsmessig* (proporsjonalitet).¹⁴ Tor-Geir Myhrer skriver i *Etterforskningsbegrepet – avgrensning, vilkår, roller og ansvar* at kravet til sannsynlighet er vanskelig å vurdere isolert, idet det nesten alltid vil gli over i forholdsmessighetsvurderingen.

---

¹² Tor-Geir Myhrer, *Etterforskningsbegrepet – avgrensning, vilkår, roller og ansvar* (s. 6)

¹³ Prop. 64 L (2014-2015) punkt 6.2.1 jf. Ot. prp. nr 90 (2003-2004) punkt 4.1.5 s. 59 jf. Ot. prp. nr. 22 (2008-2009) s. 392

¹⁴ Riksadvokatens rundskriv nr. 3 1999 del II (s. 6)

Riksadvokaten gir noen føringer for hvordan kravet til sannsynlighet skal tolkes i rundskriv nr 3 1999.¹⁵

Bruken av etterforskningsmetoden kontrollert leveranse, knytter seg sterkest til bla narkotikalovbrudd, dette er typisk offerløs-kriminalitet. Her må politiet selv starte etterforskning, uten en anmeldelse fra noen fornærmede som utgangspunkt. Informasjon politiet får om slike lovbrudd, vil da ofte komme som følge av informasjon fra informanter, infiltrasjon, spaning og etterretning.

Alminnelig handlefrihet

Grensen for når man beveger seg utover det den alminnelige handlefriheten er ment å verne, vil først være når man forsøker å påvirke den straffbare handlingen. Etterforskningen vil da lett trå over det gjeldene rett tillater av provokasjonstilsnitt. Grensen til ulovlig provokasjon kan være vanskelig å trekke, men grunnvilkåret gir ikke rom for tvil; Det aksepteres ikke at politiet fremkaller en straffbar handling – som ellers ikke ville blitt begått.¹⁶

---

¹⁵ Som en alminnelig veiledning kan det sies at det skal mindre til å foreta etterforskning hvor det er sannsynlig at straffbart forhold foreligger enn hvor dette fremstår som en noe fjern mulighet. Hvilken sannsynlighet som bør kreves, vil særlig variere med hvor alvorlig det mulige straffbare forhold er (proporsjonalitetsvurderingen). For at politiet kan sette i verk etterforskning uten anmeldelse bør det i alminnelighet foreligge noen opplysninger av en viss troverdighet om art og omfang av det straffbare forhold og helst noen avgrensninger knyttet til «når» og «hvor».

¹⁶ RA 2/2000 del 3

Enkelte etterforskningsmetoder omtales som ekstraordinære, utradisjonelle eller ukonvensjonelle. Begrepene brukes om hverandre, og er et uttrykk for at metodene nettopp er ekstraordinære i sin grad av inngrep eller på grunn av sin fremgangsmåte.¹⁷

I tilknytning til skjult tvangsmiddelbruk er det de forebyggende og straffeforfølgende funksjonene som er mest relevante, og mye av arbeidet utføres med hjemmel i den alminnelige handlefriheten.¹⁸

De skjulte etterforskningsmetodene kan være både lovfestede og ulovfestede. Eksempelvis er kommunikasjonskontroll en slik metode som er lovfestet i straffeprosesslovens kapittel 16a. De skjulte, lovfestede metodene er mekaniske, og lovbryter vet hvilke metoder politiet kan bruke, for å etterforske de ulike lovbruddene. Dermed har man en reell mulighet til å unngå iverksettelse av disse etterforskningsmetodene, ved for eksempel å holde virksomheten under en viss strafferamme.

De skjulte ulovfestede etterforskningsmetodene derimot, er i dag hjemlet kun i den alminnelige handlefriheten, og er dermed ennå mer skjult for befolkningen.

Kontrollert leveranse – en praktisk redegjørelse av arbeidsmetoden

Under de kontrollerte leveransene skal politiet sette ett parti ulovlige varer under streng overvåkning, det må forstås som at politiet til enhver tid i oppdraget har kontroll på de ulovlige varene. Erfaringsmessig er begrepet ”kontroll” i politiet ensbetydende med at politiet med sikkerhet kan si at f.eks en person ikke kan skade seg selv eller andre, personen har ingen fluktmuligheter og kan heller ikke forspille noen bevis. Først når alle de tre tilstandene er oppfylt sier vi at politiet har ”kontroll på person”.

Begrepet kontroll bør ikke tolkes vidt etter mitt skjønn, og jeg mener det er hensiktsmessig å se på begrepet kontroll, på samme måte når politiet gjennomfører en KL. Leveransens last,

---

¹⁷ Ragnar L. Auglend, Henry John Mæland og Knut Røsandhaug, *Politirett*, Oslo s 632

¹⁸ Ingvild Bruce og Geir Sunde Haugland, *Skjulte tvangsmidler*, Oslo 2014 s 45.

enten det er narkotika, våpen, ulovlige varer eller mennesker (helt andre etiske perspektiver vil dukket opp når vi snakker om menneskesmugling og frakt av mennesker, disse perspektivene blir ikke tatt opp i denne oppgaven), skal være under kontroll fra A til B.

Politiet skal ha kontroll på at ingen som leverer eller mottar varene, står i fare for å skade seg selv eller andre underveis i oppdraget, at kuréerer eller mottaker ikke får unndratt seg pågripelse, og at varene ikke forsvinner/ forspilles. Etter gjeldene praksis er det en selvfølge at en KL avbrytes, dersom det skjer en avsløring av politiets spanere i et av de deltakende land, eller dersom det oppstår en betydelig risiko for at politiets kontroll med narkotikaen mistes.

Kontrollerte leveranser er stort sett væpnede oppdrag og kan i praksis foregå på tre ulike måter:

1. Politiet ”snur” kuréerer, det vil si at politiet informerer kuréerer/ sjåføren om funn av narkotika og at han samtykker til samarbeid med politiet ved at:
  - a. stoffet ikke blir tatt ut av lasten,
  - b. stoffet blir erstattet med ”bøffe stoff”¹⁹ (Dette alternativet faller for øvrig ikke inn under definisjonen av KL, men dersom politiet i det videre kommer til å påvirke hendelsesforløpet må dette klareres og blir definert som provokasjon)
2. Politiet stanser leveringen, praktisk løst via avtalte tollkontroller, og tjenestemennene kjører den selv (under cover) til mottaker(e).²⁰
3. Kureren blir ikke gjort kjent med funn av narkotika, men sluppet videre og spanet på frem til mottaker.

---

¹⁹ Såkalt ”bøffe stoff” er lovlig substanser som ligner det aktuelle, beslaglagte narkotiske stoffet i form og farge. Metoden er svært krevende da innpakningen ikke skal fravike i særlig grad fra originalembalansjen til beslaget. Fordelen ved å bruke ”bøffe stoff” er stor dersom politiet mister kontroll på leveransen.

²⁰ Av plasshensyn i oppgaven er ikke dette alternativet omhandlet for seg selv men som en del av alternativ 1.

KL krever store ressurser, ofte på tvers av landegrensler, både når det gjelder mannskap og utstyr. Det er derfor enighet innad i PTN – samarbeidet,²¹ at denne etterforskningsmetoden bør forbeholdes saker av en viss alvorlighet. Lovbrudd med strafferamme på 10 år eller mer, er en retningslinje for bruk. Når det gjelder narkotika lovbrudd snakker vi da om straffelovens § 232, grov narkotikaovertrødelse.

Kontrollert leveranse vil dermed være såkalt deklarerende etterforskning, da den søker å avsløre mottakerledd(ene).

I utgangspunktet er narkotika og andre ulovlige stoffer sett på som ”ferske spor”, og skal beslaglegges. Det er av Riksadvokaten gitt tillatelse til å utsette inngripen, når etterforskningshensyn taler for dette. Ett absolutt krav må allikevel være, at gjennomføring av beslag lar seg gjøre på et senere tidspunkt.

Beslutningskompetanse

I de tilfeller politiet mener at det bør iverksettes kontrollerte leveranser, skal spørsmålet forelegges politimesteren i aktuelt distrikt. Dersom han beslutter kontrollert leveranse, skal spørsmålet forelegges vedkommende statsadvokat til godkjenning.²²

---

²¹ St. meld nr. 18 (1999-2000), punkt 4.1.4. *Politi- og Toll i Norden er ett samarbeid mellom de aktuelle nordiske landene, grunnlaget var ett felles ønske om å effektivisere kampen mot narkotika. Samarbeidet ble formalisert i 1984.*

²² Justisdepartementets rundskriv av 13 februar 1989 pkt. 4.1.3, tatt inn som en del av RA 3/2001

”100a advokat”

Det følger av straffeprosesslovens § 100a, at det skal oppnevnes forsvarer til mistenkte, når retten behandler en sak etter utvalgte paragrafer i lovens fjerde og femte del.

Det kan da diskuteres hvorvidt en forsvarer bør oppnevnes, for å ivareta den mistenktes interesser, i forbindelse med politimesterens (i aktuelt distrikt) og statsadvokatens behandling av begjæringen om kontrollerte leveranser.

Politiet bør på det gjeldene tidspunkt for fremsettelse av begjæringen, ha opplysninger om minst en av de mistenkte, en angivelig rute narkotikaen antas å bli transportert, og om stofftype og ca. mengde.

Det er ikke praksis å oppnevne forsvarer for mistenkte det benyttes ulovfestede etterforskningsmetoder mot. Dette følger av, så vidt meg bekjent, at de ulovfestede metodene ikke anses for så inngripende i en persons rettsfære at de trenger hjemmel i lov, og dermed vil det heller ikke være et rettslig behov for forsvarer. Det ville da blitt et spørsmål, om enhver som er mistenkt og settes under en eller annen form for etterforskning av politiet, ville hatt behov for forsvarer.

Så etter mitt skjønn, vil det ikke øke rettssikkerheten til mistenkte mottakerledd å oppnevne en såkalt 100a forsvarer. Det vil således være tilstrekkelig med retten til forsvarer etter strpl § 94, 1 ledd, på det tidspunktet det gjør seg gjeldene.

Passive metoder

Ved såkalte passive metoder, er lovbryster uvitende om at politiet langt på vei er klar over lovbruddet, men lar være å gripe inn (på det tidspunktet). Heller ikke disse metodene er lovfestet, og norsk politi er gitt muligheten til å utvise konduite i arbeidet.

De passive etterforskningsmetodene skiller seg, etter mitt skjønn fra det å utvise konduite under oppdragsløsning på stedet.

Ved å forholde seg passiv til lovbrudd(ene) i etterforskningsøyemed, har politiet et klart bakenforliggende motiv, om å skaffe den pågående etterforskningen ”mer kjøtt på beina” i form av f.eks bevis, flere innblandede gjerningspersoner og beslag. De passive metodene kan deles i to; tilfeller hvor politiet totalt unnlater å gripe inn mot ulovlig virksomhet, og tilfeller hvor politiet venter med å gripe inn til et senere tidspunkt av etterforskningshensyn.²³ Kontrollerte leveranser vil være ett eksempel på sistnevnte.

En slik passivitet er tillatt så lenge dette ikke vil være brudd på straffelovens § 196²⁴

---

²³ Roald Hopsnes, ”Provokasjons som politimetode”, *Jussens Venner 2003 s. 62-130 (s. 80)*

²⁴ **Plikt til å avverge et straffbart forhold**

Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater gjennom anmeldelse eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen er eller vil bli begått. Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt og gjelder straffbare handlinger som nevnt i

- a) §§ 111, 113, 115, 117, 119, 121, 123, 128, 129, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 192, 193, 194, 223, 239, 255, 256, 259, 274, 275, 279, 282, 283, 288, 291, 295, 299, 312, 314, 327, 329, 355 og 357,
- b) militær straffelov² §§ 50, 52 eller 96, eller
- c) sikkerhetsloven³ § 18 a, jf. § 31 fjerde ledd.

Ved overtredelse av §§ 312 eller 314 gjelder avvergingsplikten bare når den fornærmede er under 16 år.

Brudd på avvergingsplikten straffes ikke når

- a) handlingen det er tale om å avverge ikke har kommet så langt som til straffbart forsøk, jf. § 16, eller
- b) plikten ikke kunne oppfylles uten å utsette ham selv, hans nærmeste eller noen uskyldig for siktelse eller tiltale eller fare for liv, helse eller velferd.

NOU 2004: 6 pkt 7.5.6.3 sier noe om dette:

Et vilkår for å utsette inngripen, må være at dette er saklig begrunnet i politiets lovpålagte oppgaver. Vilkåret kan være oppfylt dersom utsettelsen kan føre til at det blir avdekket annen og mer alvorlig kriminalitet. Men de konkrete omstendigheter må gi grunnlag for å slutte at politiet har kontroll over situasjonen, slik at det ikke blir realisert en skadelig handling.

I et gradert rundskriv fra riksadvokaten er dette utgangspunktet innskrenket noe i forhold til kontrollert leveranse.²⁵

Ellers er utgangspunktet at politiet ikke har en ubetinget plikt til å reagere på alle straffbare forhold de kommer over. I utgangspunktet må dette bero på en interesseavveining, hvor man kan la være å reagere på enkelte straffbare forhold, hvis man på det vis antar å kunne avdekke mer alvorlige eller flere forhold senere.²⁶

Passivitet fra politiets side vil aldri være helt uproblematisk. Ett eksempel på dette finner vi i Salten herredsrett 30 juni 1997 (sak nr 97- 0072 M), hvor den utsatte inngripen utgjorde en betydelig risiko for polititjenestemennene, ransmennene og eventuelt tilfeldige tredjemann som oppholdt seg på stedet.²⁷ Saken er på den ene siden overførbar til kontrollerte leveranser, hvor politiet får rede på at en eller flere straffbare handlinger planlegges/ vil finne sted.²⁸

På den andre siden er passiviteten vi snakker om ved kontrollerte leveranser mer midlertidig. I saken fra Salten herredsrett har politiet helt unnlatt å gripe inn ovenfor tre lovbrudd på ulike

---

²⁵ Roald Hopsnes, "Provokasjons som politimetode", *Jussens Venner 2003 s. 62-130 (s. 80)*

²⁶ NOU 1997:15 punkt 4.2.8.3

²⁷ Roald Hopsnes, "Provokasjons som politimetode", *Jussens Venner 2003 s. 62-130 (s. 80)*

²⁸ I denne saken var det snakk om et planlagt ran av pengetransport og det ble i samarbeid med svensk politi satt i gang spaning på de mistenkte over en periode på et år. I løpet av dette året forholdt politiet seg passive til to bilbrukstyverier og et forsøk på bilbrukstyveri.

Pengetransporten gikk som normalt, men uten verdier og med fem polititjenestemenn i bilen. Oppdraget endte i at pengetransporten kjørte inn i ranerens bil for å få den til å stoppe. Den ene raneren forsøkte å løpe fra stedet. Raneren ble skutt i låret, noe som resulterte i relativt alvorlige skader.

tidspunkt, for å skaffe til veie bevis for et lovbrudd de gikk og ventet på. Ved kontrollerte leveranser vil passiviteten strekke seg til at politiet avventer inngripen i forhold til det lovbruddet de ønsker å avdekke. Det å tillate kurerer å kjøre lasten frem til avtalt overleveringssted, under overvåkning av politiet, må sies å være en ”mildere” form for passivitet, enn å passivt se på at tre andre typer lovbrudd blir begått. For det første har politiet større kontroll på tidsaspektet av passiviteten, for eksempel en narkotikalast som skal kjøres fra Nederland til Norge.

For det andre blir det tatt en avgjørelse på om lasten helt uten politiets påvirkning skal kjøres frem til mottakerledd, om kurerer skal ”samarbeide”, og om lasten skal byttes ut. Her er det med andre ord ingen overhengende fare, for at uskyldig tredjeperson blir utsatt for lovbrudd, under den tiden politiet forholder seg passive til transporten. I så fall skal transporten umiddelbart avbrytes.

Gjeldende rett

De lege lata. Etter gjeldene rett er ikke KL lovregulert. Føringer for metoden er regulert gjennom Politi- og Toll i Norden²⁹ (PTN)³⁰ og krever klarering fra Statsadvokat og politimester. Det er utarbeidet retningslinjer for metoden fastsatt av Justisdepartementet 1. januar 1989.³¹ Videre er Justisdepartementets rundskriv av 13 februar 1989 pkt 4.1.3 sentralt

---

²⁹ St. meld nr. 18 (1999-2000), punkt 4.1.4. *Politi- og Toll i Norden er ett samarbeid mellom de aktuelle nordiske landene, grunnlaget var ett felles ønske om å effektivisere kampen mot narkotika. Samarbeidet ble formalisert i 1984.*

³⁰ Materialet fra den nordiske politi- og tollsamarbeidsgruppen er ikke tilgjengelig annet sted enn i gradert materiale fra 1989, det er søkt støtte i ny ”Nordisk politisamarbeidsavtale” av 23 august 2012, men ikke funnet noe der som regulerer beslutningskompetanse, prosedyrer og retningslinjer for KL.

³¹ Det Kgl. Justis- og politidepartement, Rundskriv G-21/89

for beslutningsmyndigheten.³² Dette rundskrivet er tatt inn som en del av riksadvokatens publikasjoner 3/2001, hvor del H som beskriver bla. kontrollert leveranse er gradert materiale.

Selv om denne metoden ikke er lovregulert, er allikevel denne etterforskningstaktikken akseptert som lovlig jf. Rt. 1986 s. 779.³³

Saken omhandler en kontrollert leveranse fra Nederland til Norge, hvor politiet i samarbeid med kurerer benyttet seg av den ekstraordinære metoden, kontrollert leveranse.

Førstvoterende oppgir følgende:

*”Fremgangsmåten avviker ikke i særlig grad fra tradisjonell etterforskning hvor man har lyktes å få hånd om gjenstander brukt i forbrytersk øyemed. Med sikte på å få avdekket et bredere – trolig organisert – omsetningsapparat foranlediget politiet – i full forståelse og fullt samvirke med kurerer – at denne **uten noe avvik** fulgte det opplegg som hans oppdragsgiver hadde gitt anvisning på.”³⁴*

Det fremkommer av avgjørelsen, at politiet ikke påvirket hendelsesforløpet, til å gå utover grunnvilkåret for påvirkning/ provokasjon. Dermed vil avgjørelsen, etter mitt skjønn være en klar retningslinje for gjeldende rett for KL.

Dommen viser til at forsvarers påstander som ble lagt frem om ulovlige etterforskningsmetoder, ikke ble tatt til følge av en enstemmig rett. Det ble anført av statsadvokaten at selv om politiets fremgangsmåte kunne karakteriseres som en ekstraordinær etterforskningsmetode, måtte den - *hensett til sakens karakter og stilling* - aksepteres. *Han kunne ikke se at det heftet noe utilbørlig ved politiets fremgangsmåte.*³⁵

---

³² *”I de tilfeller politiet mener at det bør iverksettes kontrollerte leveranser, skal spørsmålet forelegges politimesteren. Dersom han beslutter kontrollert leveranse skal spørsmålet forelegges vedkommende statsadvokat til godkjenning.”....*

³³ *”Stoffet var beslaglagt hos kureren ved innførselen. I samarbeid med kureren arrangerte politiet overlevering av stoffet til mottakeren i Norge. Denne form for «controlled delivery» var ikke et utradisjonelt etterforskningssteg som eventuelt kunne lede til avvisning av saken eller opphevelse av dommen.”*

³⁴ Rt. 1986 s. 779 flg. (s. 783-784)

³⁵ Rt 1986 s. 779 flg (s. 783 – 784)

Dommen viderefører da grunnprinsippet om at politiets metodebruk, må stå i forhold til trusselbildet. Man skal ikke gå lenger i metodebruk enn hva som er nødvendig for å kunne oppklare begåtte forbrytelser.³⁶ Selv om overleveringen ikke hadde funnet sted da politiet beslagla stoffet hos kurerer, er det vurdert i dommen at forbrytelsen allikevel ville blitt begått uten avvik. Således ser vi at vurdering av politiets metodebruk i forhold til trusselbildet, også må omfatte straffbare handlinger som ennå ikke har funnet sted, men som er nært forestående i tid og sted.

Således kunne man da etter mitt skjønn, sett til vilkåret som blant annet er nevnt i straffeprosesslovens § 202a, 3 ledd: at slik metodebruk vil være av vesentlig betydning for å oppklare saken, og oppklaring ellers i vesentlig grad vil bli vanskeliggjort.

En annen problemstilling som fremkommer av Rt. 2000 s. 1482 flg. er at politiet i tilfellet som saken omhandler, hadde bedt kurerer om å forsikre oppdragsgiver i Nederland om at de ikke ble spanet på av politiet. Noe som følgelig var uriktig.

Denne avgjørelsen skiller seg noe fra Rt. 1986 s. 779, ved at politiet i større grad påvirker et hendelsesforløp, ved å be kurerer om å gi uriktige opplysninger til oppdragsgiver. Kurerer hadde som overveiende sannsynlig, gitt beskjed til kurerer at lasten var oppdaget, dersom politiet ikke hadde bedt han om det motsatte.

Som svar på forsvarers innvending om at politiet bad kurerer gi uriktige opplysninger, redegjør førstvoterende for at det momentet ikke gjør etterforskingsskrittet ulovlig. Videre aksepteres det at politiet under etterforskningens gang, gir ufullstendige eller uriktige opplysninger.³⁷

Formålet her var å avdekke et bredere, trolig organisert omsetningsapparat. Videre ble det innhentet samtykke fra statsadvokat og riksadvokat til å gjennomføre den kontrollerte leveransen – metodebruken kommer da ikke på noen måte i strid med grunnleggende

---

³⁶ NOU 1997:15 pkt 3.1.1

³⁷ Rt 2000 s. 1482 flg. (s. 1286 – 1287)

prosessregler.³⁸ I tillegg må en slik metodebruk være forholdsmessig, og stå i forhold til det onde den aktuelle kriminaliteten representerer, noe den gjør i dette tilfellet. Noe nærmere kriminalitetskrav har ikke høyesterett eller Riksadvokat oppstilt.

Dette blir da også en rettskilde og legges til grunn for gjeldende rett på området. Den viser igjen at det ved etterforskning med provokasjonstilsnitt, er et grunnvilkår for domfellelse at politiet ikke må ha fremkalt en straffbar handling, som ellers ikke ville blitt begått. Det uttales i Rt- 1984-1076 at politiet kan gi årsak til visse endringer i tid, sted og utførelse. Hvilket det etter mitt skjønn ble gjort i denne saken, ved at de uriktige opplysningene til oppdragsgiver bidro til at leveransen endret tid og sted.

Utenlandsk rett

Roald Hopsnes er av den oppfatningen at de passive metodene også bør lovfestes. Han bruker i ”Provokasjon som politimetode”, kriminalitetsutviklingen i Nederland på slutten av 1980-tallet som eksempel. Der brukte politiet i stor grad kontrollerte leveranser, og total passivitet ovenfor straffbare handlinger som etterforskningsmetoder, for å fange ”den store fisken”.

Dette resulterte i at politiet og sivile Under Cover medhjelpere, så passivt på at narkotikapartier kom inn i landet. 1994 ble det nedsatt en granskningskommisjon, som skulle se på det nederlandske politiets bruk av metoder. Med bakgrunn i granskningskommisjonens konklusjoner, er metoden i dag lovregulert.³⁹

NOU utvalget av 2004 er av den oppfatning, at det må tillegges vekt at den alminnelige utvikling i de vesteuropeiske land, går i retning av å lovfeste politimetoder. De viser til at Finland, Nederland og Storbritannia nå har lovregulert spaning og infiltrasjon av hensyn til EMK.⁴⁰

---

³⁸ Rt 1986 s. 779 flg.

³⁹ Roald Hopsnes, ”Provokasjons som politimetode”, *Jussens Venner 2003 s. 62-130 (s. 80)*

⁴⁰ NOU 2004:6 punkt 10.2.1

Det fremgår også av NOU 2016: 24 punkt 14.1 at den Menneskerettslige utviklingen, tilsier lovfesting av enkelte observerende, kontrollerende og påvirkende tiltak, som i dag benyttes av politiet på ulovfestet grunnlag.

Kapittel 21

Kapittel 21 i NOU 2016:4 viderefører i all hovedsak bestemmelser⁴¹ som i dag er regulert i Straffeprosessloven⁴², Politimetodeutvalgets flertall gikk i 2004 inn for å lovfeste de ”observerende og manipulerende metoder”, metoder som er i bruk med den ”alminnelige handlefrihet” som hjemmel.⁴³ Utvalget spesifiserer at det legges til grunn, at påvirkningen som § 21-5 åpner for, ikke bryter med grunnvilkåret for provokasjon.

Som oppgavens valgte definisjonen av KL tilsier, skal en slik metode innebære at ett parti ulovlige varer holdes under observasjon/ kontroll, og tillates å bli transportert frem til mottaker(e) før politiet aktivt griper inn. Jeg vil i det følgende drøfte om en slik metodebruk vil kunne hjemles i Ny straffeprosesslovs § 21-5:

”§ 21-5. Påvirkning av hendelsesforløp og bevisprovokasjon

---

⁴¹ ”De skjulte tvangsmidlene er et resultat relativt omfattende lovarbeid de senere år, samt av politiske kompromisser, og utvalget er ikke særlig sammensatt med tanke på endringer av metodereglene. Det ligger derfor ikke til rette for grunnleggende endringer i politiets metodetilgang” – NOU 2016: 24 pkt. 14.1 s 298

⁴² NOU 2016: 24 punkt 14.10.1

⁴³ NOU 2016:24 punkt 14.10.2

- (1) Påvirkning av en straffbar handling kan foretas for å fremskaffe bevis eller kontrollere et hendelsesforløp. Påvirkningen må ikke fremprovosere en straffbar handling som ellers ikke ville ha blitt begått.*
- (2) En straffbar handling som ellers ikke ville ha blitt begått, kan likevel fremprovoseres for å skaffe bevis for lovbrudd som allerede er begått, eller bringe til rette en gjenstand. Den fremprovoserte handlingen kan ikke påtales.*
- (3) Tillatelse kan gis for inntil 4 uker av gangen.”*

Paragrafens første ledd fremstår, som den mest aktuelle å drøfte videre innledningsvis.

Som ordlyden sier kan politiet påvirke en straffbar handling, for å fremskaffe bevis eller kontrollere et hendelsesforløp.

Grensene som blir trukket for påvirkning, er langt på vei de samme som grunnvilkåret for provokasjon – nemlig at det ikke kan aksepteres at politiet fremkaller en straffbar handling, som ellers ikke ville blitt begått. Det godtas likevel påvirkning som gir årsak til visse endringer i tid, sted og utførelse av den straffbare handlingen – men uten at det har påvirket hendelsene på en måte som har gjort handlingen straffbar, eller mer straffverdig.⁴⁴ Brudd på dette grunnvilkåret medfører straffrihet for den provoserte.⁴⁵

I de tilfellene hvor politiet samarbeider med kurerer, eller selv overtar transporten før levering, vil det være en påvirkning av handlingen. Dette for å kunne kontrollere hendelsesforløpet videre, og ikke minst skaffe til veie bevis, for å bruke i straffesak mot mottakerleddet. En slik påvirkning vil etter rettspraksis, drøftet i avsnittet om gjeldende rett, ikke gå utover grunnvilkåret, og må dermed aksepteres som metode.

På den ene siden vil metoden kontrollert leveranse kunne omfattes av ordlyden i §21-5, 1 ledd, da tilstedeværelsen fra politiet sin side ikke fremprovoserer en straffbar handling – som ellers ikke ville blitt begått – og denne tilstedeværelsen bidrar til at politiet har kontroll på ett hendelsesforløp, samt skaffer til veie bevis.

---

⁴⁴ Roald Hopsnes, ”Provokasjons som politimetode”, *Jussens Venner 2003 s. 62-130 (s. 97)*

⁴⁵ NOU 2016: 24 punkt 14.10.7

På den andre siden vil man ikke kunne si at politiets tilstedeværelse må anses som påvirkning, da tilstedeværelsen er ukjent for (i alle fall) mottakerledd og også kanskje kurerer. Det vil vanskelig la seg argumentere for at en ukjent tilstedeværelse fra politiets side er å anse som påvirkning.

Vi kan da heller tenke oss, at denne tilstedeværelsen kun må sees på som utsatt inngripen. Vil metoden da være hjemlet i §21-5, 1 ledd? Ordlyden i paragrafen tillater, etter mitt skjønn, ikke dette. Ved disse tilfellene vil leveransen kun settes under streng overvåkning i påvente av inngripen, og kan da heller ikke sees på som påvirkning.

Det følger av RA 2000 pkt 3 at dersom hendelsesforløpet ikke påvirkes, men politiet samler informasjon ved å være til stede uten å gi seg til kjenne, foreligger ikke provokasjon, men infiltrasjon.

Jeg vil da se til utvalgets forslag om å hjemle spaning, for å se om vilkårene kan være oppfylt der. Det fremstår som lite praktisk, at én metode trenger to ulike paragrafer for å kunne hjemles i sin helhet.

” §21-1 Spaning

Det kan uten hensyn til minstekravet i § 14-1 første ledd foretas systematisk eller langvarig observasjon av mistenkte på offentlig sted, og mot privat lukket sted dersom den som observerer befinner seg utenfor. Det kan anvendes optisk utstyr.”

Etter ordlyden kan observasjonen være systematisk eller langvarig. Det vil være alternativet *systematisk* som er aktuelt for KL, ved at et parti ulovlige varer settes under streng og systematisk overvåkning av politiet.

Spaning kan defineres som å ”følge et objekt på avstand” hvor politiet ikke på noen måte styrer den straffbare handling.⁴⁶ Det kan være aktuelt, for den alternative

---

⁴⁶ Roald Hopsnes, ”Provokasjons som politimetode”, *Jussens Venner* 2003 s. 62-130 (s. 78)

gjennomføringsmetoden hvor politiet ikke gjør kurerer kjent med at narkotikaen er oppdaget, og kun følger leveransen på avstand frem til mottakerledd.

En annen definisjon som straffeprosessutvalget har valgt å forholde seg til under arbeidet med forslaget til § 21-1 er:

Med spaning menes politiets innsamling av opplysninger når interessen er rettet mot bestemt person eller bestemt gruppe av personer, eller når politiets interesse er rettet mot et bestemt sted dersom interessen skyldes mistanke om eller forberedelser til et straffbart forhold....

Langt på vei passer denne beskrivelsen, hvor kjerneområdet er observasjon av et objekt. Ved kontrollerte leveranser som er utført ved kun å observere lasten fra A til B, er helt klart interessen rettet mot bestemt person eller gruppe av personer. Kanskje også mot bestemt sted. Og det er definitivt anledning til å mistenke et straffbart forhold.

På den andre siden anser ikke jeg den strenge overvåkingen som settes på lasten som ”innsamling av opplysninger”. Til det er den etter mitt skjønn for omfattende.

Fremtidig rett

De lege frenda. Det har slik jeg ser det ikke vært utvalgets intensjon, og lovfeste metoden kontrollerte leveranser i sin helhet i lovforslagets §§ 21-5 eller 21-1, og heller ikke noe annet sted.

Da NOU'en kun er et forslag, kan det tenkes at det vil komme endringer på området.

En endring som ville bidratt til en lovfesting av metoden slik jeg ser det kunne vært:

”§ 21-5. Påvirkning av hendelsesforløp og bevisprovokasjon

- (1) Påvirkning av en straffbar handling, **eller utsatt inngripen**, kan foretas for å fremskaffe bevis eller kontrollere et hendelsesforløp. Påvirkningen må ikke fremprovosere en straffbar handling som ellers ikke ville ha blitt begått.....*

Motargument for lovfesting av metoden, avsløring av politiets metoder, veier slik jeg ser det ikke tungt. Den kriminelle verden og politiets metodebruk utvikler seg, om ikke i takt, så i forhold til hverandre. Det finnes eksempler på, at kriminelle har kontaktet teleselskapene, for å spørre om politiet har vært i kontakt med dem for å få informasjon. Det er bare naivt å tro at de kriminelle ikke allerede har tenkt seg muligheten for, at politiet overvåker narkotikaleveranser, samarbeider med kurerer og har infiltratører i miljøet. Således vil det ikke innebærer noen avsløring av metoden, som kan føre til at politiets arbeid blir vanskeliggjort. De taktiske, tekniske og operative detaljene for utførelsen vil uansett ikke få sin plass i en lovtekst.

Et annet argument mot å lovfeste metoden, er at kontrollerte leveranser ofte innebærer, at politiet setter i verk tiltak og avtaler på tvers av landegrenser, og at metoden bærer preg av internasjonalt samarbeid. Motargumentet problematiserer, at ulike regler for metoden i de ulike landene, kan vanskeliggjøre arbeidet. Denne problematiseringen er praktisk løst, ved at det er utarbeidet felles retningslinjer for organisasjon og kommunikasjon (felles språk etc.) for gjennomføringen.

Det synes derfor uaktuelt at vi ikke skal lovfeste en etterforskningsmetode, som norsk politi benytter seg av nasjonalt og internasjonalt, fordi den *kan* innebære et tett samarbeid med annet lands politimyndighet.

Avslutning

Før jeg startet arbeidet med oppgaven, var jeg hovedsakelig av den oppfatning, at ulovfestede etterforskningsmetoder hørte hjemme i den alminnelige handlefrihet, og at dette var tilstrekkelig. Det skulle snart vise seg at grensene for hva som omhandles av denne handlefriheten, er vanskelig å trekke.

Kontrollerte leveranser deles, som redegjort for i avsnittet om arbeidsmetoden, inn i tre. Ved de tilfellene politiet ”snur” kurerer, eller kjører lasten til mottakerledd selv, ser vi at metoden

har et såkalt provokasjonstilsnitt. Ved de tilfellene hvor politiet kun overvåker lasten fra A til B, ser vi klare likehetstrekk med spaning.

Et grunnvilkår for begge metodene må være at dette er sekundære etterforskningsmetoder. De skal kun benyttes, dersom det vil være til vesentlig betydning for etterforskningen, og at oppklaring ellers ville vært vanskeliggjort.

Videre må forholdsmessigheten vurderes opp mot alvorligheten av det straffbare forholdet vi står ovenfor. Dersom det dreier seg om organisert narkotikavirksomhet, med internasjonalt tilsnitt (som det ofte gjør når politiet begjærer KL), medfører dette en stor trussel mot samfunnet og velferdsstaten. Det må derfor tillates virkemidler som er egnet til å komme denne type kriminalitet til livs.

Helt sentralt står grunnvilkåret for provokasjon – som ikke aksepterer at politiet fremkaller en straffbar handling, som ellers ikke ville blitt begått. Av rettsavgjørelser som er gjennomgått, har etterforskningsmetoden blitt akseptert som lovlig, såfremt politiets opptreden ikke går utover dette grunnvilkåret. Forutsetningen må være at politiet nøyer seg med å gjennomføre oppdraget, slik kurer har fått beskjed om fra oppdragsgiver, uten avvik, og uten å gjøre den straffbare handlingen mer straffverdig.

Jeg har i det foregående forsøkt å anskueliggjøre hva som er nåværende rettspraksis for kontrollerte leveranser. Av hensynet til komparativ rett og EMK artikkel 8 punkt 2, er det naturlig å se på om metoden også bør lovfestes i norsk lovverk.

Etter å ha sett på forslaget til ny straffeprosesslov av 2016, kan jeg ikke se at metoden i sin helhet er hjemlet slik lovforslaget er utformet nå.

Såkalt ” utsatt inngripen”, med vilkår om planlegging og kontroll (samt spesifisering om strl § 196) kunne vært tatt med som et handlingsalternativ til påvirkning og spaning i etterforskningsøyemed.

Utsatt inngripen skal følgelig ikke tillates, om det oppstår fare for person, eiendom eller andre beskyttelsesverdige interesser, og dersom det risikeres at partiet med narkotika når ut til markedet.

Avslutningsvis har jeg da kommet frem til at metoden kontrollerte leveranser bør lovfestes, og at dette ikke vil innebære store avvik fra dagens rettspraksis på området. En slik arbeidsmetode kan medføre at politiet avdekker annen og mer alvorlig kriminalitet, og vil da være saklig begrunnet i politiets lovpålagte oppgaver.

Litteraturliste

Lover og instruksverk:

Lov 22 mai 1981 nr. 25 Lov om rettergangsmåten i straffesaker (Straffeprosessloven)

Lov 04 august 1995 nr 53. Om politiet (Politi-loven)

Lov 21 mai 1999, Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Menneskerettsloven)

Lov 20 mai 2005 nr. 28 om straff (Straffeloven)

Forskrift 28. Juni 1985 nr 1679, Om ordningen av påtalemyndigheten (Påtaleinstruksen)

Rundskriv:

Riksadvokatens rundskriv nr. 3 1999 del II

Riksadvokatens rundskriv nr. 3 2001 del H

Riksadvokatens rundskriv nr. 2 2000 del III

Kongelige Justis og politidepartement G-21/89

Norges offentlige utredninger:

NOU 2016:24 Ny straffeprosesslov

NOU 2004:6 Mellom effektivitet og personvern – Politimetoder i forebyggende øyemed

NOU 1997:15 Etterforskningsmetoder for bekjempelse av kriminalitet

Proposisjoner:

Prop. 64 L (2014-2015) Straffelovens ikraftsettingslov

Ot. prp. nr 90 (2003-2004) Straffeloven

Ot. prp. nr. 22 (2008-2009) Om lov om endringer i straffeloven

Domregister:

Salten herredsrett 30 juni 1997 (sak nr 97- 0072 M)

Rt-1986-779 (294-86)

HR-2000-206 Rt-2000-1482 (359-2000)

Juridisk litteratur:

Roald Hopsnes, ”Provokasjons som politimeteode”, *Jussens Venner* 2003 s. 62-130:

Universitetsforlaget

Ingvild Bruce og Geir Sunde Haugland, *Skjulte tvangsmidler* (Oslo 2014) Universitetsforlaget

Tor-Geir Myhrer, *Etterforskningsbegrepet – avgrensning, vilkår, roller og ansvar.* (Oslo 2001)

Gyldendal Akademisk

Anders Rasch-Olsen, *Politiets bruk av informanter – et nødvendig onde.* (Bergen 2001)

Fagbokforlaget

Auglend R., Mæland H. J. & Røsandhaug K., *Politirett* (2 utg.) (Oslo 2004) Gyldendal Akademisk

Stortingsmelding:

St. meld nr. 18 (1999-2000) Om Norges deltakelse i internasjonalt politisamarbeid